

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- **Voorontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit**
- **Principiële goedkeuring**

In de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid zet de Vlaamse regering de krijtlijnen uit voor een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed, en een grotere betrokkenheid van die laatste.

Dit wijzigingsdecreet geeft op decretaal vlak uitvoering aan deze visienota. De wijzigingsbepalingen focussen op de volgende beleidsmaatregelen en -doelstellingen:

1. De oprichting van bijkomende erkende onroerenderfgoedgemeenten aantrekkelijker maken door een rechtsgrond te bieden voor een structurele subsidie.
2. De verdere uitbouw van een lokaal onroerenderfgoedbeleid stimuleren door:
  - a. een duidelijker taakverdeling tussen het lokale en het Vlaamse bestuursniveau, bijvoorbeeld via de creatie van een inventaris van het landschappelijk erfgoed;
  - b. erkende onroerenderfgoedgemeenten de bevoegdheid te geven om de inventaris bouwkundig erfgoed en de nieuwe inventaris landschappelijk erfgoed vast te stellen, en bepaalde handelingen aan vastgestelde inventarisitems toelatingsplichtig te maken;
  - c. de meldingsplicht bij beschermde stads- en dorpsgezichten decretaal te verankeren en het niet-naleven ervan strafbaar te stellen;
  - d. de huidige restricties voor erkende onroerenderfgoedgemeenten om op hun grondgebied percelen of gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt vrij te stellen van archeologisch onderzoek weg te werken.
3. Het optimaliseren van de rechtsgevolgen van vastgesteld geïnventariseerd erfgoed en het duidelijker omschrijven van de motiveringsplicht voor vergunningverleners in het geval van sloop en kap van vastgestelde items op de inventarissen voor het bouwkundig of landschappelijk erfgoed en op de landschapsatlas.

4. Een rechtsgrond creëren voor een nieuwe premie voor de buitensporige directe kost van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.
5. Een meer gestroomlijnd handavingsluit, binnen de afgesproken taakverdeling tussen de twee bestuursniveaus.
6. De onroerenderfgoedregelgeving 'futureproof' en rechtszeker maken, en waar mogelijk regeldruk verminderen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Onroerend Erfgoed

ISE 1: partnerschappen rond erfgoedzorg

Doelstelling "iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie." (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15)

Erfgoed maakt deel uit van onze leefomgeving, cultuur, identiteiten natie. Het ontleent er een betekenis, rol en invulling aan. Daarom staat onroerenderfgoedzorg niet op zichzelf. Die kan alleen maar vorm krijgen als de gebruikers van de leefomgeving het belang en de meerwaarde van erfgoed inzien en zich ertoe engageren om het in stand te houden. We willen dan ook een evidentie maken van dat engagement.

Samen met de gebruikers van onze leefomgeving geven we gestalte aan het erfgoedbeleid. We zetten de dialoog met erfgoedgemeenschappen verder en rekenen op lokale besturen en partnerverenigingen als tussenpersoon om de dialoog in goede banen te leiden. Daarnaast laten we erkende onroerenderfgoedgemeenten verder uitgroeien tot echte eerstelijnspartners in de uitvoering van het beleid. Erfgoed en erfgoedzorg zijn meer dan een 'doel op zich'. Het zijn katalysatoren om bredere maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden

➔ Operationele doelstelling "We moedigen elke gemeente aan om een lokaal onroerenderfgoedbeleid te voeren." (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15-16):

We moedigen lokale overheden aan om een eigen erfgoedbeleid te voeren. Lokale besturen die het engagement op nemen worden ondersteund door het agentschap.

Lokale besturen zijn sleutelspelers in het erfgoedbeleid: ze kunnen richting geven aan het oplossen van erfgoedvraagstukken. We stimuleren lokale besturen om een gedragen onroerenderfgoedbeleid te voeren. De Vlaamse overheid stelt hierbij haar kennis en expertise beschikbaar. De intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zijn een complementaire partner. We zetten samen in op het beschikbare instrumentarium, waaronder erfgoedinventarissen, onroerenderfgoedrichtplannen en beheersplannen. Ik volg daarbij ook het proces van de regiovorming, onder aansturing van mijn collega-voor binnenlands bestuur op de voet. Zodra die regio's vorm krijgen, zal ik het initiatief nemen om de regionale afbakeningen en de vormen van intergemeentelijke samenwerking daarop af te stemmen.

Lokale besturen zullen actiever betrokken worden bij het beschermen van ons onroerend erfgoed. Zij spelen tevens een belangrijke rol bij het evalueren van ons erfgoedbestand. Daarnaast moet bij beschermings- of restauratiebeslissingen ook rekening gehouden worden met het belang dat zij hechten aan het erfgoed in het kader van geïntegreerde projecten of hun uitgewerkte visie op onroerend erfgoed.

Verschillende steden en gemeenten voeren vandaag al een voorbeeldig onroerenderfgoedbeleid. Een erkenning als onroerenderfgoedgemeente zou de bekroning moeten vormen van deze voorbeeldrol. Toch is de drempel voor veel steden en gemeenten nog te hoog. Het label 'erkende erfgoedgemeente' moet uitgroeien tot symbool van lokale erfgoedexpertise, maar ook van de autonomie die de Vlaamse overheid aan lokale besturen biedt. Daarom is het belangrijk dat de gemeenten die nu al klaar zijn voor een erkenning, daadwerkelijk een erkenning aanvragen. We denken daarbij met name aan de Vlaamse centrumsteden. We moedigen die gemeenten aan om dat te doen en begeleiden hen, zodat we bij de volgende erkenningsrondes in 2020 en vooral 2023 een wezenlijke aangroei van het aantal aanvragen kunnen noteren.

Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten leggen samen een groenboek voor aan de Vlaamse Regering, met de krijtlijnen van een partnerschap, uitgaande van een volwaardige taakverdeling. De bouwstenen van deze taakverdeling zijn: het geografisch inventariseren, het beheer van het beschermd en niet-beschermd erfgoed op het lokale grondgebied, de adviezen, toelatingen, financiële ondersteuning en handhaving. We stimulerende lokale besturen, en in het bijzonder de erkende erfgoedgemeenten, in de uitbouw van een lokaal handhavingsbeleid. We bieden op vraag nieuwe opleidingen aan voor lokale verbalisanten. Erkende gemeenten moeten in principe volwaardig bevoegd kunnen worden voor al deze taken, waarbij de Vlaamse overheid zich als ondersteunend expertisecentrum profileert. De financiële consequenties van deze samenwerking en in het bijzonder het daartoe vereiste instrumentarium (bv. het opzetten van een systeem voor digitale informatie-uitwisseling ...) zijn daarbij een bijzonder aandachtspunt.

De mogelijkheden en bijhorende randvoorwaarden voor een lokaal onroerenderfgoedbeleid krijgen een volwaardige doorvertaling in de Vlaamse regelgeving. Daarbij bekijken we niet alleen de onroerenderfgoedregelgeving. Ook ander instrumentarium, zoals de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, moet rekening houden met de nieuwe partnerschappen en juridische mogelijkheden toelaten voor het voeren van een lokaal erfgoedbeleid voor niet-beschermd erfgoed.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Goedkeuring visienota 'lokaal onroerenderfgoedbeleid' door de Vlaamse Regering op 26 februari 2021 (VR_2021_2602_DOC_194-1 en 2).

Dit voorontwerp van decreet werd aangepast aan het taal- en wetgevingsadvies nr. 2021/398 van 5 november 2021.

De Inspectie Financiën heeft ten gronde een gunstig advies verleend op 4 november 2021, mits de budgettaire meerkost wordt gecompenseerd.

- In haar advies wijst de Inspectie van Financiën erop dat "naarmate veel gemeenten in de toekomst een erkenning [als onroerenderfgoedgemeente] zullen aanvragen, ... de budgettaire weerslag serieus kan oplopen. ... Hieromtrent wordt in de ontwerp-nota aan de Vlaamse regering geen verdere toelichting verstrekt."

De afspraken over de financiering van de onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten worden na het bijkomend consulteren van verschillende actoren gemaakt bij de opmaak van het uitvoeringsbesluit.

- De Inspectie van Financiën haalt daarnaast de onduidelijkheid aan van de budgettaire impact van de aangekondigde premie om de buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten te compenseren.

Het klopt dat hierover op dit moment nog geen duidelijkheid bestaat. Het agentschap Onroerend Erfgoed brengt op dit moment de archeologische onderzoeken in kaart die sinds 2016 zijn uitgevoerd, en waarbij menselijke resten werden aangetroffen. Op basis van de conclusies van dit onderzoek zal een concreet voorstel ontwikkeld worden.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 8 november 2021.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Voor een algemene toelichting bij het voorontwerp van decreet verwijzen we naar de Memorie van Toelichting die bij het voorontwerp wordt gevoegd.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een artikelsgewijze toelichting van het ontwerp van decreet : zie de Memorie van Toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het wijzigingsdecreet stelt twee aanpassingen voor aan hoofdstuk 10 “Financiering onroerenderfgoedzorg” van het Onroerenderfgoeddecreet, die potentieel een budgettaire impact hebben:

- 1) Het wijzigingsdecreet creëert een rechtsgrond om in de toekomst niet alleen erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, maar ook erkende onroerenderfgoedgemeenten een subsidie toe te kennen binnen het kader van een samenwerkingsovereenkomst (wijziging van artikel 10.1.1. Onroerenderfgoeddecreet).
Een subsidie voor erkende onroerenderfgoedgemeenten valt onder het ISE ‘Partnerschappen rond onroerenderfgoedzorg’ en zal worden aangerekend op het begrotingsartikel QG0-1QGG2BD-WT ‘Stimuleren van interlokale samenwerking, depotwerking en archeologiefondsen en van projecten voor onderzoek en voor educatie en publiekswerking.
- 2) Via een wijziging van artikel 10.2.1. van het Onroerenderfgoeddecreet wordt het mogelijk om premies toe te kennen bij een buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.
Een premie buitensporige kost van verplicht uit te voeren onderzoek van menselijke inhumatieresten valt onder het ISE ‘Kwaliteit van de onroerenderfgoedzorg’ en zal worden aangerekend op het begrotingsartikel: QG0-1QGG2CB-WT ‘Ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer’.

De concrete budgettaire impact zal duidelijk worden wanneer de precieze modaliteiten bepaald zullen worden door de Vlaamse regering.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing – de ESR-toets wordt behandeld wanneer de precieze modaliteiten bepaald worden bij een wijziging van het Onroerendergoedbesluit.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De voorgestelde aanpassingen aan het wijzigingsdecreet hebben netto geen impact op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid. Wel is het mogelijk dat het takenpakket van huidige personeelsleden zal wijzigen (bijvoorbeeld meer inzetten op een coachende rol).

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De visienota 'lokaal onroerendergoedbeleid' heeft als doel om een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed te realiseren, en een grotere betrokkenheid van die laatste tot stand te brengen. Voor lokale besturen die hierop willen inzetten, bijvoorbeeld door een erkenning als onroerendergoedgemeente te vragen of aan te sluiten bij een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst, zal er een impact zijn op werking en financiën. Maar deze keuze berust op vrijwilligheid.

De keuze om een erkenning als onroerendergoedgemeente aan te vragen betekent ook dat een gemeente een gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed aanstelt. Maar het is niet zo dat elke erkende onroerendergoedgemeente een eigen gemeentelijke verbalisant moet hebben. Meerdere lokale besturen kunnen samen een gemeentelijke verbalisant aanstellen (bijvoorbeeld binnen de schoot van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst waar ze allemaal lid van zijn).

Een erkenning als onroerendergoedgemeente betekent in de toekomst dat het lokaal bestuur aanspraak kan maken op een subsidie. Ook wanneer een lokaal bestuur als opdrachtgever van een archeologisch onderzoek geconfronteerd wordt met een verplicht uit te voeren onderzoek van aangetroffen menselijke inhumateresten zal een premie aangevraagd kunnen worden. Voor beide financiële ondersteuningsmechanismen geldt dat nu enkel de rechtsgrond gecreëerd wordt via dit wijzigingsdecreet. De precieze voorwaarden en modaliteiten worden nog verder geïmplementeerd via een aanpassing van het Onroerendergoedbesluit.

4. VERDER TRAJECT

Na de principiële goedkeuring wordt het voorontwerp van decreet voor advies bezorgd aan de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van persoonsgegevens en aan de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO).

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot de wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 in uitvoering van de visienota lokaal onroerendergoedbeleid en de bijhorende memorie van toelichting;

2° de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van

- de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van gegevens, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
- de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO), met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Matthias DIEPENDAELE